

ЮВІЛЕЇ

ЛИЦАР НАУКИ

І. М. Сенько. Травень 2017 р.

Життєвий та творчий шлях Івана Михайловича Сенька є втіленням щирого служіння рідному краю, адже сьогодні він – глибоко шанована і знана людина в Закарпатті та за його межами, видатний учений, талановитий педагог, активний громадський діяч, люблячий чоловік, батько і дідусь. 26 травня 2017 р. йому виповнилося 80 років.

Важливою місією служіння народу Іван Михайлович завжди вважав збір і дослідження усної народної творчості – фольклору. На цій ниві мав добрих учителів – ще у батьковій хаті у с. Келечин Міжгірського району, де народився у 1937 р. та вперше почув усне і пісенне народне слово від батька Михайла та матері Марії. Фольклору І.М. Сенько присвятив свою кандидатську дисертацію – «Історичні пісні слов'янських народів про події XIX століття», яку захистив у м. Мінськ у 1989 р.

Завдяки плідній фольклористичній діяльності вченого світ побачили більше десяти збірок. Цікавими та повчальними для читача є не тільки зібрані перлини народної мудрості, але й ґрунтовні наукові коментарі до них І.М.Сенька. Він уперше в

Україні уклав збірку притч – „Притчі українського народу” (Ужгород, 2008), відкрив світові талановитого келечинського казкаря – Михайла Шопляка-Козака. Книги отримали позитивні рецензії в Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії Академії наук України, а також схвальні відгуки читачів і таких відомих фольклористів та етнографів, як Л. Дунаєвська, Н. Шумада, М. Мушилка, І. Хланта, В. Качкан та ін.

Особливою сферою наукових зацікавлень Івана Михайловича є краєзнавство. Вражає широта краєзнавчих праць вченого: від публікацій науково-популярного характеру – до ґрунтовних монографічних видань. Промовистим показником багатогранності інтересів, широкої ерудованості І.М.Сенька є такі його статті: «Ще раз про Лабортця», «Де витoki легенд про Корятовича?», «Коли і де народився І. Орлай?», «Будитель Олександр Духнович», «Августин Волошин – автор і упорядник підручників», «Не забуваймо своїх вчителів! (Слово про Олександра Маркуша)», „Історичні події Угорщини в усній традиції українців Закарпаття”, «Яка вона, «сіль землі?» (Роздуми про інтелегенцію)», «Голод: факти і легенди», «Шкільні хроніки», «Земля, реформи і люди», «Фольклор як одне з джерел вивчення етнічної ментальності русинів-українців», «Закарпатський фольклор у всеукраїнському контексті», „Фольклорознавчі пошуки Олени Рудловчак”, «Етнічна ментальність Олександра Духновича», «Формування етнічної ментальності Василя Гренджі-Донського» та ін. Кожна із зазначених праць вирізняється науковою новизною, ґрунтовним підходом та аргументованістю.

Іван Михайлович пишається тим, що його славетним земляком-односельцем був Августин Волошин. Як зазначає І.Сенько, «історія багатоголосна – і нехай це багатоголосся стане історичною правдою про отчу землю». Історико-етнографічна книга „Келечин – рідне село Августина Волошина» (2007) є оригінальним, навіть унікальним виданням – своєрідною мозаїкою із документів, спогадів очевидців, переказів, співанок-хронік, бувальщин, легенд тощо.

Турбуючись про збереження в пам'яті краю важливих історичних фактів і подій, І.Сенько упорядкував та видав народознавчі матеріали про Закарпаття, які в 20-30-х роках XX ст. з'являлися в редактованому О. Маркушем часописі «Наш рідний край» (2002), зробив коментарі та географічні покажчики до 3-6 томів «Історії карпатських русинів» (2002-2011) М. Лучкая, упорядкував (у

співавторстві) збірник «Пушкина чествуют и за Карпатами» (2002), написав біографічні нариси про таких подвижників культури Закарпаття та України, як І. Франко, М. Драгоманов, М. Фінци-

цький, О. Кольберг, В. Гнатюк, П. Богатирьов, І. Панькевич, І. Рудченко, І. Верхратський, Г. Верьовка, О. Рудловчак, П. Лінтур, М. Плісецький, О. Мишанич.

Родина Михайла та Марії Сеньків – сільських трудівників і талановитих носіїв фольклору, син Іван – в центрі. 1954.

Дбаючи про виховання молоді на засадах народності, Іван Михайлович розробив програму з народознавства для шкіл Закарпаття (Ужгород, 1991), у 1990-1999 роках у часописах «XXI вік»,

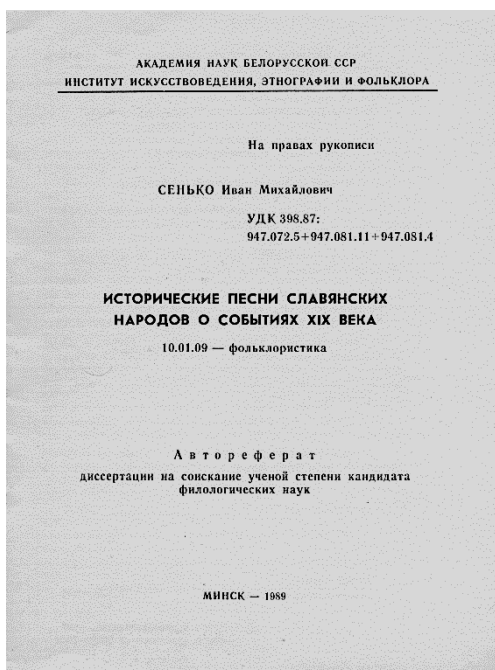
„Карпатський край”, „Тиса”, „Карпатський світ” опублікував цикли статей з етнопедагогіки, етнографічні нариси про бокораштво, вівчарство, народну демонологію.

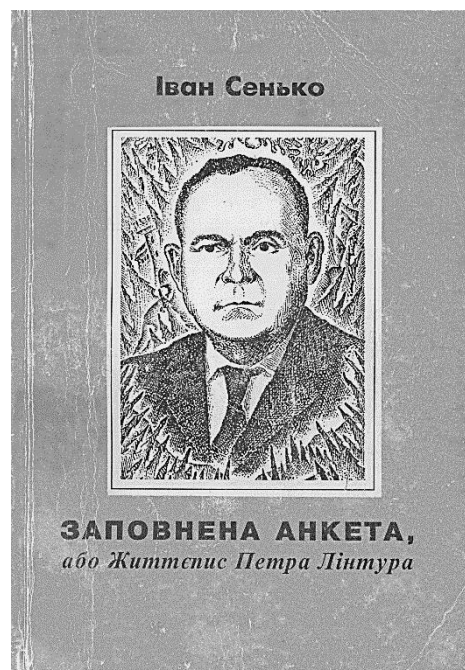
І. М. Сенько (в центрі) з учнями Новоселицької ВШ Міжгірського р-ну. 1964

І.М. Сенько підготував науково-методичні посібники для студентів-філологів «Устное творчество народов мира: Искусство слова. Сказочники и певцы. Фольклористы» (2001), «Фольклор народов мира: Пословицы,

загадки, заговори, обряды» (2007), «Русский фольклор» (2011, у співавторстві зі своєю ученицею та послідовницею М. Демчик), „Литература в контексте, истории, этнологии, компаративистики” (2016).

Автореферат дисертації І. М. Сенька «Исторические песни славянских народов о событиях XIX века» (Мінськ, 1989)

Книга І. М. Сенька про свого вчителя «Заповнена анкета, або Життєпис Петра Лінтура» (Ужгород, 1999)

Широту наукового діапазону І. Сенька відображають і його численні праці з літературознавства. Іван Михайлович активно досліджує літературний процес на Закарпатті у всукраїнському та світовому контексті (красне письменство О. Духновича, О. Павловича, В. Гренджі-Донського, І. Чендея, П. Скунця), вивчає закарпатську тематику у творчості Б. Носака-Незабудова, Ш. Петефі, І. Ольбрахта, О. Толстого, С. Скляренка, У. Самчука, І. Долгоша, Ф. Потушняка, М. Томчання, Б. Іллеша та ін. Особливий інтерес він виявляє до етнологічних аспектів у творах українських і російських письменників – Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, Г. Квітки-Основ'яненка, М. Гоголя, О. Пушкіна, М. Лермонтова, Л. Толстого, М. Горького, С. Есеніна, М. Булгакова, Б. Пастернака та ін. Наукові праці І. Сенька є показником дослідницької добросовісності, а також світоглядних позицій автора, спрямованих на утвердження ідеї толерантності міжетнічних взаєминах.

Серед яскравих рис наукової діяльності Івана Михайловича – не тільки об'єктивність і скрупульозність, але й уміння побачити те, що пройшло повз увагу інших дослідників. В пошуку наукової істини вчений, як він висловився в одному з інтерв'ю, „полюбляє виходити на перехрестя наук”: фольклористику й історію, літературознавства й історію, фольклористику та педагогіку, літератури та етнологію... Так розпочалось новаторське вивчення творчості та художньої особистості М. Гоголя. Як дослідив І.М. Сенько, у своїх творах М. Гоголь закодував своє бачення історії, ментальності, духовності українського народу. Праці І.М. Сенька «Історія у дзеркалі літератури» (2000),

«Гоголівська Диканька на історичних перехрестях» (2003), «Гоголівський Миргород на перехрестях історії України» (2006) та ін. високо оцінені не тільки літературознавцями, але й істориками, етнологами, фольклористами.

Іван Михайлович і сам не позбавлений художнього письменницького хисту. У його доробку є балади, вірші, літературні казки та притчі («І завтра сонце зійде», 2000).

Дбаючи про донесення до громадськості художнього слова та наукових здобутків, вчений активно займається редакційною роботою, зокрема у 1991–2009 роках входив до складу редколегій крайових часописів «Карпатський край», «Тиса», «Наш рідний край», «Карпатський світ», входив до складу видавничої ради УжНУ, а з 1999 року виконував обов'язки відповідального редактора «Наукового вісника Ужгородського університету. Серія: філологія», вів рубрику «Книги» в студентській газеті «Погляд».

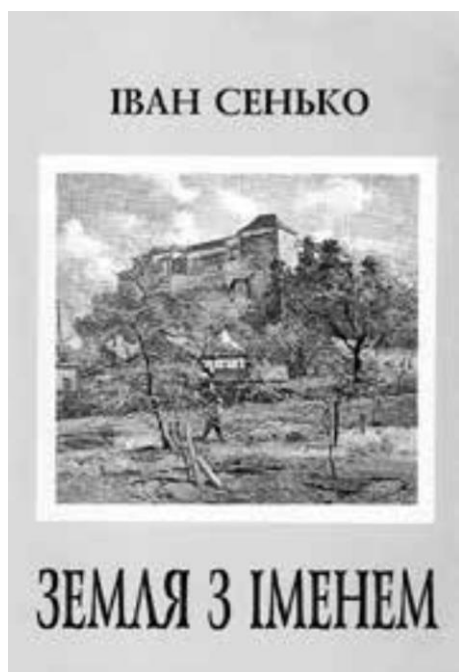
У науковому доробку І.М. Сенька є праці про свого вчителя – відомого науковця, фольклориста-славіста Петра Васильовича Лінтура. На знак щирої вдячності та пошани І.М. Сенько видав біографічний нарис «Заповнена анкета, або Життєпис Петра Лінтура» (1999), у співавторстві із І.В. Хлантаю склав біобібліографічний покажчик його праць (1999), а до 100-ліття від Дня народження П. Лінтура упорядкував збірник матеріалів «Будівничий культури» (2010). І.М. Сенько також підготував до друку збірники «Зачаровані казкою» (1984), «Три золоті слова» (2008), „Народні балади Закарпаття” (2013), до яких увійшли казки та балади Закарпаття, записані П. Лінтуром.

І. М. Сенько (в центрі) зі студентами філфаку УжДУ на фольклорній практиці в с. Константиново Рязанської обл. (Росія) після відвідин музею С. Єсеніна. 1987.

Почавши з рідного порогу в Келечині, Іван Сенько знову повертається до нього зі словом любові та вдячності. Таким стало фундаментальне видання „Верховина. Волівщина-Мігірщина” (2016), яке він упорядкував та підготував до друку. Велика частка матеріалів цієї книги належить перу І.М. Сенька.

Для багатьох випускників філфаку УжНУ залишаються незабутніми лекції з навчальних курсів І.М.Сенька «Усна російська народна творчість», «Усна творчість народів світу», «Теорія і практика літературного перекладу», «Основи загальної та ділової риторики», «Історія світової літератури», «Методика викладання світової літератури в школі» та ін.

Красназавчі книги І. М. Сенька «Земля з іменем» (1998), «Від часів Лаборця до сьогодні» (2012)

Незабутні враження у студентів залишаються і про фольклорну практику, яку традиційно проводив доцент І. М. Сенько із першкурсниками. У свого вчителя Петра Лінтура він навчився перетворювати звичайні практики у науково-обґрунтовані експедиції, у справжні відкриття народної скарбниці. Тут поважний лектор ставав чуйним «татом»: вмів і роботу добре організувати, і про дозвілля студентів

дбав, і по-батьківськи піклувався про харчування та захист.

Колишні студенти Івана Михайловича пишуться тим, що їм пощастило засвоювати не тільки знання з філології, але й уроки людяності, мудрості у такого Вчителя.

Упродовж двадцяти двох років І.М. Сенько очолював кафедру російської літератури Ужгородського національного університету.

Він володів талантом керівника, якому були властиві виняткова порядність, інтелігентність, висока культура, готовність надати допомогу і добрим словом, і справою, і науковою порадю.

Оптимізм та працездатність вченого і сьогодні невичерпні. Навколо нього завжди багато молоді, а його консультації цінують студенти,

аспіранти, докторанти не тільки філологічного, але й інших факультетів. Спілкування з Іваном Михайловичем надихає до наукової та педагогічної праці.

Вчений продовжує і сьогодні залишатись молодим, сповненим сил та наукового завзяття, як у вірші „Ручеєк”, написаному ним у далекому 1961 році:

*К речке мчась, песню пел
Горный ручеёк.
Он грустить не умел,
Тихо жить не мог.
Он всегда на волне
Что-то нёс, качал
И всегда среди камней
Путь прямой искал.
Наклонюсь и напьюсь
Из ручья воды,
Чтобы быть, как и он,
Вечно молодым.*

Марта Демчик,
*ст. викладач кафедри слов'янської
філології та світової літератури;*

Наталія Бедзир,
*проф., завідувач кафедри слов'янської
філології та світової літератури*